

Kapitel 17. Naturforvaltning

- 17.1. Indledning
- 17.2. Naturforvaltningsudvalget.
- 17.3. Bevillinger
- 17.4. Amtskommunernes rolle i naturforvaltningsarbejdet
- 17.5. Planlægningsgrundlag
- 17.6. Forkøbsret og ekspropriation
- 17.7. Tinglysning

17.1. Indledning

Forholdet til den tidligere naturforvaltningslov

Lovens kapitel 8 om naturforvaltning indeholder hjemmelen for ejendomserhvervelser, lån og tilskud til naturforvaltningsformål og er i princippet en uændret videreførelse af naturforvaltningsloven.

Naturbeskyttelseslovens formålsbestemmelser dækker indholdsmæssigt formålsbestemmelserne nævnt i den tidligere lov.

Muligheden for at ekspropriere til skovrejsning er bortfaldet, og der er samtidig gennemført forskellige mindre ændringer og tilføjelser.

Formålet

Formålet med naturforvaltningsarbejdet er at fremme lovens formål, og projekterne falder i følgende hovedkategorier: naturgenopretning og naturbevaring, statslig skovrejsning og friluftsliv.

Myndigheder

Skov- og Naturstyrelsen er myndighed på naturforvaltningsområdet og administrerer området sammen med amtskommunerne. Der er nedsat et bredt sammensat Naturforvaltningsudvalg til at rådgive i naturforvaltningsspørgsmål.

Der lægges ved gennemførelsen af naturforvaltningsprojekter stor vægt på lodsejernes frivillige medvirken og på samarbejdet mellem de lokale, regionale og centrale myndigheder.

17.2. Naturforvaltningsudvalget

Sammensætning

Miljøministeren nedsætter efter lovens § 61 et naturforvaltningsudvalg efter indstilling fra de i bestemmelsen opregnede myndigheder og organisationer m.v. Det drejer sig om Finansministeriet, Landbrugsministeriet, miljøministeriet, Amtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, De danske Landboforeninger, Danske Husmandsforeninger, Dansk Erhvervsjordbrug, Danmarks jægerforbund, Dansk Skovforening, Dansk Ornitologisk Forening og Danmarks Sportsfiskerforbund. Naturforvaltningsudvalget er i princippet en videreførelse af Det rådgivende Udvalg efter naturforvaltningsloven. Som konsekvens af at Naturfredningsrådet og Fortidsminderrådet ikke længere

er lovfæstede udpeger miljøministeren i stedet to medlemmer med henholdsvis naturvidenskabelig og kulturhistorisk ekspertise. Det forudsættes, at disse medlemmer udpeges efter indstilling fra de råd, der måtte blive nedsat i medfør af lovens § 64, stk. 1, til erstatning for Naturfredningsrådet og Fortidsminderrådet. Dansk turisme repræsenteres som noget nyt med et medlem i Naturforvaltningsudvalget. Dette medlem forudsættes udpeget af ministeren efter indstilling fra Danmarks Turistråd og Turismens Fællesråd.

Ny forretningsorden

Med hjemmel i § 61, stk. 4, har miljøministeren fastsat en forretningsorden for Naturforvaltningsudvalget af 14. maj 1992.

Udvalget skal rådgive i alle større projekter (projektsum større end 3 mio. kr.) samt i sager af principiel betydning for administrationen af naturforvaltningsmidlerne. Endvidere rådgiver udvalget om fordelingen af bevillingerne på lovens anvendelses kategorier. Forslag om pålæggelse af forkøbsret og gennemførelse af ekspropriation skal forelægges for udvalget.

Hovedretningslinier for administrationen

Udvalget medvirker desuden ved fastlæggelsen af de generelle retningslinier for administrationen af naturforvaltningsmidlerne. Blandt de principielle hovedkriterier der følges, kan i uprioriteret rækkefølge fremhæves:

- Projektets relevans i forhold til lovens hovedformål.
- Projektets værdi med henblik på at sikre/genskabe alsidige naturforhold, landskabelige og kulturhistoriske værdier, samt fremme rekreative formål og øge skovarealet.
- Projektets realisme (gennemførlighed i teknisk, juridisk og politisk sammenhæng).
- Projektets økonomi, såvel i selve gennemførelsen, som i bæredygtigheden på længere sigt.

Herudover kan tilføjes, at naturforvaltningsmidlerne ikke kan anvendes til projekter, som er påbudt via lovgivning, herunder naturbeskyttelseslovens øvrige kapitler.

De nærmere retningslinier og kriterier er fastlagt i »Prioritering og behandling af naturforvaltningsprojekter«, (Skov- og Naturstyrelsen, 1992) og i en af Skov- og Naturstyrelsen udarbejdet pjece »Naturforvaltning - kriterier for projektstøtte«, (Skov- og Naturstyrelsen, 1992).

Udvalgets beretning

Udvalget afgiver en årlig beretning om mål, resultater og erfaringer i forbindelse med naturforvaltningsprojekter.

17.3. Bevillinger

Bevillingerne til realisering af naturforvaltningsprojekterne afsættes på de årlige finanslove.

Forelæggelse for finansudvalget

Der er i princippet tale om en rådighedsbevilling. Naturforvaltningsprojekter, der indebærer ejendomserhvervelser eller salg til over 3 mio. kr., eller projekter, der tidligere har været forelagt for Finansudvalget, men ønskes væsentligt ændret, skal forelægges for Finansudvalget til orientering, inden de iværksættes, jfr. Akt 7, 25/10-1989.

Fordelingen på hovedkategorier

Den hidtidige praksis, hvorefter den samlede bevilling er tilstræbt anvendt med ca. 40 pct. til naturprojekter, ca. 40 pct. til skovprojekter og ca. 20 pct. til friluftspjeker, tilstræbes fastholdt. Fordelingen kan dog alene betragtes som en retningslinie, og der vil løbende være behov for at justere fordelingen i forhold til de mulige og relevante projekter, eller for eventuelt helt at ændre fordelingsnøglen, hvis den bevillingsmæssige situation ændres, eller der af ministeren træffes beslutning om en ændret prioritering.

17.4. Amtskommunernes rolle i naturforvaltningsarbejdet

Finansiering

Amtskommunernes finansiering af naturforvaltningsprojekter sker dels gennem et generelt bloktilskud, dels gennem midler, som amtskommunerne selv afsætter til dette formål. Med udgangspunkt i de ved lovens vedtagelse kendte bevillinger til naturforvaltningsprojekter er tilskuddet fastsat til 35 mio. kr.

Projekttyper

Tilskuddene kan anvendes til gennemførelse af mindre projekter på ikke-statsejede arealer inden for den emnekreds, der fremgår af lovens kapitel 8 og lovens formål, og efter de prioriteringsprincipper, som er fastlagt af Skov- og Naturstyrelsen i samråd med Naturforvaltningsudvalget. Indgåelse af aftaler om tilskud til f.eks. landmænd vedrørende naturbevaring m.v. vil typisk falde indenfor de projekter, som finansieres af amtskommunerne. Amtskommunerne kan ikke anvende midlerne til arealerhvervelse eller skovtilplantning.

Det er herudover forudsat, at amtskommunerne ikke formindsker den hidtidige naturplejeindsats, ligesom amtskommunerne årligt skal udarbejde en redegørelse over igangsatte og gennemførte naturforvaltningsprojekter, som sendes til Skov- og Naturstyrelsen og Naturforvaltningsudvalget til orientering. Redegørelsen udarbejdes efter retningslinier udarbejdet af Skov- og Naturstyrelsen.

Aftale om arbejdsdelingen mellem amtsrådene og Skov- og Naturstyrelsen

Det er nærmere aftalt mellem Skov- og Naturstyrelsen og Amtsrådsforeningen, at større anlægsprojekter, det vil sige projekter til en samlet anlægsomkostning på mere end 500.000 kr., prioriteres og finansieres af Skov- og Naturstyrelsen, for så vidt angår anlægsomkostningerne.

17.5. Planlægningsgrundlag

Natur- og friluftspjeker

Mens det er fastlagt, at den overordnede planlægning for skovrejsning sker i regionplanregi, kan man ikke

sige noget entydigt om planlægningsgrundlaget for natur- og friluftspjekterne. Men den amtskommunale fredningsplanlægning vil udgøre et væsentligt grundlag.

Skovrejsning

Den statslige skovrejsning vil ske i overensstemmelse med den områdeudpeging, der fastlægges i regionplantillæggene for skovrejsning m.v. Den statslige skovrejsning er et led i den ideelle målsætning om en fordobling af det danske skovareal i løbet af 80 - 100 år, svarende til ca. 5.000 ha skov årligt. Denne skovrejsning forudsættes ligeligt fordelt på det private skovbrug og staten.

17.6. Forkøbsret og ekspropriation

På baggrund af at der lægges stor vægt på lodsejernes frivillige medvirken, vil pålæg af forkøbsret eller ekspropriation kun ske overordentlig sjældent.

Grundlaget for forkøbsret og ekspropriation

Der er ikke knyttet noget formelt planlægningskrav til hverken pålæggelse af forkøbsret eller gennemførelse af ekspropriation. Det er i begge tilfælde tilstrækkeligt, at der foreligger et besluttet naturforvaltningsprojekt, og at man i øvrigt anvender den nedenfor beskrevne procedure. Forkøbsret vil ikke, mod ejerens ønske, blive anvendt med henblik på statslig skovrejsning.

Ekspropriation kan kun ske undtagelsesvist

I lovens § 59, stk. 1, der omhandler proceduren i sager, hvor forkøbsret gøres gældende, er det præciseret, at taksationskommissionen nævnt i § 46 (og ikke vej-taksationsmyndighederne) behandler de sager om forkøbsret, hvor vederlaget for den erhvervede ejendom ikke består af en pengeydelse, men hvor vederlaget forlanges omsat til et pengebeløb.

Ikke til skovrejsning

Ekspropriation kan ikke ske til fremme af skovrejsning, og vil i øvrigt kun blive anvendt rent undtagelsesvist i forbindelse med helt centrale naturgenopretnings- eller friluftspjekter, hvor det på grund af modstand fra en enkelt eller få lodsejere ikke er muligt at gennemføre et større projekt. Ekspropriationshjemmelen har endnu ikke været anvendt.

Procedureforskrifterne vedrørende ekspropriation fremgår af kap. 6 om fredninger, idet dog miljøministeren træder i stedet for fredningsnævnet i disse sager. Miljøministerens beslutning om ekspropriation kan påklages til Naturklagenævnet.

Klage over ekspropriation

Hvor en klage over en ekspropriationsbeslutning udelukkende drejer sig om erstatningsfastsættelsen, kan Naturklagenævnet vælge at lade Taksationskommissionen behandle spørgsmålet om erstatningens størrelse, jf. § 44, stk. 3.

17.7. Tinglysning

Tilskudsftaler om naturbevaring, naturgenopretning og offentlighedens adgang kan tinglyses på de berørte ejendomme, og tinglyste aftaler er bindende for ejere og indehavere af rettigheder over ejendommen, uanset hvornår retten er stiftet.

Aftaler med kort løbetid

For aftaler med en relativ kort løbetid (f.eks. 5 år), og hvor det afledte tilskud til lodsejerne udbetales årligt, er tinglysning normalt ikke nødvendig. Der henvises i øvrigt til vejledningens afsnit 3.2 vedrørende spørgsmålet om, hvornår arealer, der »vokser ind 1« de generelt beskyttede naturtyper i aftaleperioden, er undtaget fra denne beskyttelse, jf. § 2 1 bekendtgørelse nr. 572 af 25. Juni 1992.

Engangstilskud i forbindelse med naturgenopretning

Lodsejere kan være interesseret i, at der gennemføres f.eks. naturgenopretning på deres ejendomme. Da naturgenopretningen tilsigter at skabe en permanent (ny) naturtilstand, vil det i sådanne tilfælde, hvor ejeren beholder arealet, og hvor tilskuddet ydes som engangstilskud, være hensigtsmæssigt, at en naturforvaltningsaftale med henblik på varig sikring tinglyses på ejendommen forud for øvrige rettigheder.